

Homo Sapiens Aspergerianis

Ir Roland W. Angenent, Aspi
Autminds 13 oktober 2018

Omwervingen

Dit verhaal is mijn verhaal en het gaat over de autistische mens, de “Homo Sapiens Aspergerianis”. Maar voor we daar aan toekomen zal ik wat omzwervingen maken naar een aantal andere onderwerpen die er iets mee te maken hebben. We beginnen met de vraag waarom de mens het machtigste schepsel op aarde is. Vandaaruit geeft ik een korte beschrijving van de geschiedenis van de mensheid en het autisme. Uiteindelijk komen we dan bij Homo sapiens Aspergerianis uit. Na hier even rondgekeken te hebben kijk ik vooruit naar de toekomst van deze subsoort van het genus homo.

Waarom is de mens het machtigste zoogdier op aarde?

Yuval Noah Harari is een geschiedenisprofessor uit Israël die zich met deze vraag bezig gehouden heeft. Zijn antwoord is dat de moderne mens (homo sapiens sapiens) op een bepaald moment in de geschiedenis het zich eigen gemaakt heeft om flexibel samen te werken in grote aantallen. Dit is een unieke eigenschap die het mogelijk maakt om bijvoorbeeld zoals bij de Romeinen een keizerrijk te stichten waarin honderdduizenden mensen zich Romein voelen, handel drijven, steden bouwen, en min of meer vreedzaam samen leven. Andere dieren vertonen wel samenwerkingsgedrag in grote aantallen, zoals bijvoorbeeld bijen, maar zij zijn niet flexibel, ze kunnen bijvoorbeeld niet de koningin vermoorden en een republiek van bijenarbeiders uitroepen. Apen kunnen wel flexibel samenwerken, maar alleen in een kleine groep waarin iedereen elkaar kent.

De volgende vraag is natuurlijk hoe doen die mensen dat dan? Yuval's antwoord is dat ze dat doen door verhalen te vertellen. Wanneer iedereen gelooft in het verhaal, dan kunnen die mensen samenwerken, ook al kennen ze elkaar niet. Als ze maar in hetzelfde verhaal geloven. Er zijn in de historie van de mensheid een aantal grote verhalen die mensen samengebracht hebben. Er is het verhaal van de **godsdiens**t waarbij iedereen gelooft in dezelfde goden en hun normen en waarden. Het verhaal van de **staat**, waarin mensen geloven dat ze tot hetzelfde rijk behoren, bijvoorbeeld de Romeinse staatsburger. En in onze tijd Europeaan of wereldburger. Het verhaal van het **geld**, waarin

iedereen gelooft dat een stukje waardeloos papier echt een brood waard is.

Het mooie hiervan is dat die verhalen helemaal niet waar of logisch hoeven te zijn. Het enige wat nodig is, is dat iedereen in het verhaal gelooft.

Als voorbeeld het verhaal van het bestaan van de duivel. De Duivel is verantwoordelijk voor alle slechte dingen die mensen overkomen. Dat is dan het werk van de Duivel. De Duivel is echter niet logisch te verklaren. Als God onnipotent is dan heeft hij alles geschapen inclusief de Duivel. Hij zou dan de Duivel net zo gemakkelijk kunnen verwijderen uit Zijn schepping. Echter, het verhaal is dat God en de Duivel in een constante strijd met elkaar zijn, waarbij soms de één en soms de ander wint. En mensen dus slechte dingen overkomen als de Duivel wint. Er zijn dan eigenlijk twee goden, een goede en een slechte. Dat betekent echter dat God niet onnipotent is.

De enige logische verklaring van de Duivel is dat een onnipotente God de Duivel geschapen heeft om de mensheid te kwellen. En dat klopt weer niet met het verhaal dat God één en al goedheid is. Kortom het verhaal van de Duivel is volslagen onlogisch, wat niet verhindert dat er miljoenen mensen zijn die oppassend leven om maar niet in de hel te belanden.

De ontwikkeling van de mensheid

Homo Sapiens Sapiens zoals de moderne mens formeel heet, leefde 10.000 jaar voor Christus in kleine groepen samen als jagers/verzamelaars en later, toen de landbouw uitgevonden was, als boeren. De mensen leven dan in de vorm van het uitgebreide gezin: grootouders, ouders, kinderen, neven, nichten, oom, tantes, etc. maken deel uit van de groep. De groep vervult alle functies die nodig zijn om op te groeien en in leven te blijven (functies die nu door de staat en instituten geregeld worden), zoals kinderopvang, school, werkgever, gezondheidszorg, gehandicaptenzorg, pensioenvoorziening en arbeidsongeschiktheidsverzekering.

Ongetwijfeld waren er toen ook al mensen met autisme en ik kan me indenken dat zij degenen waren die ver genoeg buiten de box dachten om het vuur, de stenen bijl, de pijl en boog uit te vinden. In mijn verhaal tenminste wel.

Omstreeks 4000 BC vindt de mensheid de **staat** uit als samenlevingsvorm en ontstaat het Egyptisch rijk en later het Romeins rijk, Europa, etc. Handel vindt dan al op de schaal van continenten plaats.

Omstreeks 1600 start de **Wetenschappelijke revolutie** en ontdekt de mensheid hoe de natuur werkt en hoe hij die naar zijn hand kan zetten. Ook hier zijn er veel autistische wetenschappers die hun steentje bijdragen, zoals Da Vinci, Newton en Einstein.

Omstreeks 1850 start de **Industriële revolutie** waarbij de mensheid de stoommachine en massaproductie uitvindt. De productie is niet meer afhankelijk van water en wind en kan enorm opgevoerd worden. Ook hier zijn er ongetwijfeld vele autistische uitvinders, zoals Henry Ford die de lopende band aan het productiearsenaal toevoegt.

Dan komen we ondertussen bij 1943 waarin het **autisme** "ontdekt" wordt. Leo Kanner beschrijft leerlingen die niet passen in het schoolsysteem en benoemt dit als een stoornis. Hans Asperger beschrijft de "autistische psychopathie".

De revoluties gaan onverminderd door met in 1960 de **Seksuele revolutie** waarin door de uitvinding van de pil seks en voortplanting ontkoppeld worden en het feminisme opbloeit. Mannen en vrouwen hebben nu dezelfde rechten en instituties als de kerk verliezen hun invloed.

Ongeveer in 1910 begint de **Automatiseringsrevolutie** waarbij de breinfunctie van mensen deels overgenomen wordt door computers. Autisten vinden de Personal computer uit (Bill Gates), Robots en Artificial intelligence.

En er zullen nog wel vele revoluties volgen, bijvoorbeeld als we de genenmanipulatie volledig onder de knie hebben.

En daarmee zijn we uitgekomen in onze tijd en ziet ons leven er heel anders uit dan 12.000 jaar geleden. Alle levensfuncties worden nu niet meer door de groep geleverd, maar zijn nu ondergebracht bij gespecialiseerde instanties.

Van leven in een kleine groep naar leven in een kerngezin: vader moeder en kinderen, vaak ook als één-oudergezin. Leren doen we op school, veelal met massaal grote aantallen leerlingen. Werken doen we bij een werkgever. Kinderopvang gebeurt in een crèche. Voor gezondheidszorg hebben we zorgleveranciers. Zorgverzekeraars en gemeenten betalen de zorg. Arbeidsongeschiktheid verzekert je bij de staat of een verzekeraar. Je pensioen komt uit

een Pensioenfonds en de staat zorgt voor de oude dag (AOW).

Autisten hebben een stoornis. De DSM is het diagnose systeem om het te diagnosticeren. Er is een professioneel zorgverleningscircuit en de gemeente/zorgverzekeraar/staat betaalt de zorg. Wie een Wajong heeft is voor de rest van zijn leven onder de pannen.

Wanneer is autisme nu eigenlijk een probleem geworden?

Wanneer we naar de 12.000 jaar geschiedenis van de mensheid kijken dan zijn gedurende 11.925 jaar daarvan mensen met autisme gewaardeerde uitvinders en deelnemers aan de gemeenschap. Pas 75 jaar geleden werden zij "ontdekt" en als problematisch gelabeld. Hoe is dit te verklaren?

Het antwoord is dat door alle Revoluties mensen met autisme het steeds moeilijker kregen om deel te nemen aan de maatschappij.

In de periode van 1900 tot heden werd het uitgebreide gezin vervangen door het kerngezin. Dit verarmde de sociale omgeving. Een sociale omgeving zorgde voor structuur, prompting en overname. Er zijn nu alleen ouders, soms maar één. Opa, oma, ooms, tantes, neefjes, nichtjes, etc. wonen ergens anders en zijn niet continu beschikbaar. Er is minder sociale omgeving om te ondersteunen.

Door de industriële revolutie wordt in de periode 1850-1900 het systeem van scholing van één op één-leren (meester-gezel, vader-zoon) veranderd naar scholing van de arbeiders in grote groepen. Scholing die door bedrijven of door de staat georganiseerd wordt. Hiervoor is het nodig dat de scholing (en de scholier) gestandaardiseerd wordt. Maatwerk is dan geen optie meer. De autistisch leerling heeft een andere leerstijl en past niet in het gestandaardiseerd schoolsysteem. In 1942 maakt Kanner er een syndroom van.

De Automatiseringsrevolutie (1950-1970) maakt dat arbeid gedaan wordt door geautomatiseerde machines en er daarom ook social skills vereist worden van de medewerker. De werker die eerst achter een machine stond moet nu klanten bezoeken en orders werven. Autisten kunnen daar niet goed in mee, ze vallen uit of moeten met minder inkomen genoegen nemen.

Wanneer in 1960 de DSM en diagnostisering worden ingevoerd heeft dit als neveneffect dat er stigmatisering (als psychisch ziek) plaats vindt. Dan vertel je liever niet aan anderen dat je autisme hebt.

Als in 1960 de Verzorgingsstaat ingevoerd wordt verplaatst de functie van inkomenszekerheid van de groep/familie naar de staat en dit maakt dat autisten afhankelijk worden van staatsondersteuning (WW, WIA, Wajong). Hierdoor ontstaat er een verzorgingsval. De drempel van een verzorgd bestaan naar de onzekerheid en stress van betaald werk is hoog.

Wat is het eindresultaat anno 2018?

Aan de bovenkant van de maatschappij vinden we een kleine groep, die ik de anti-elite noem: Autisten, vaak zonder diagnose, met vaardigheden die in de NT-maatschappij gewild zijn en geld opbrengen. Vooral technische vaardigheden en innovatiekracht.

Aan de onderkant: Autisten die zijn uitgevallen door burn-out, werkloos en arm zijn, afhankelijk van staatssteun voor inkomen en afhankelijk van zorgverlening door zorgprofessionals. Hierdoor krijgen ze een negatief zelfbeeld, ontbreekt perspectief met als resultaat depressie en soms suïcide.

En daartussen ergens een groep die het op de één of andere manier lukt om te functioneren in een NeuroTypische (NT)-maatschappij (dat wil zeggen de maatschappij van de Homo Sapiens Sapiens).

Tijd voor een nieuw verhaal

In 2016 was ik ook op Autminds en daar hoorde ik het verhaal van Menno van Beekum “*Autisme is een tekst, deconstructie van autisme door een autist*”. Menno toont hier aan dat autisme niet gebaseerd is op wetenschappelijk onderzoek. Zeker in 1940 kon niemand in de hersenen kijken. Ook nu is dat nog een uitdaging. Autismen is een verhaal over gedrag, maar waar dat gedrag vandaan komt is eigenlijk niet bekend. In feite is het alleen een verhaal, een tekst zoals Menno het noemt. Toen ik van Harari begreep dat de verhalen die we creëren onze werkelijkheid bepalen, of ze nu waar zijn of niet, was mijn conclusie snel getrokken: Autismen is ook zo’n verhaal!

En de manier om verhalen te lijf te gaan is om je eigen verhaal er tegenover te stellen en zoveel mogelijk mensen over te halen om in jouw verhaal te gaan geloven.

Daarom presenteer ik nu een alternatief verhaal over autismen. En het gaat als volgt:

Wanneer Kanner en Asperger in de jaren 40 kinderen zien die apart gedrag vertonen dan trekken zij de conclusie dat het hier een syndroom betreft.

Maar ze hebben zich vergist! Het enige wat zij in feite konden concluderen is dat de kinderen ander gedrag vertoonden dan de meerderheid van de kinderen. Deze kinderen hadden hun eigen logica, ze waren eigenwijs, ze waren ongehoorzaam. Dit anders-zijn kan net zo goed op een andere manier verklaard worden. En daar komt mijn verhaal: Deze kinderen die Asperger ziet hebben dat andere gedrag omdat ze een andere subsoort zijn van het genus Homo Sapiens. Het zijn geen Homo Sapiens Sapiens, maar een ander variant van Homo Sapiens. En deze andere soort kenmerkt zich door een andere bedrading in de hersenpan die ander gedrag tot gevolg heeft. Er is sprake van neurodiversiteit en niet van een stoornis.

Als hommage aan Asperger noem ik deze ondersoort: Homo Sapiens Aspergerianis. In normale taal: Asperger mens, korter gezegd Asperger en afgekort Aspi.

Nu is het wel een beetje gevaarlijk om jezelf een ander soort homo te noemen. Hieronder zie je een overzicht van de verschillende soorten en ondersoorten van het genus homo.

- Homo Neandertalensis †
- Homo Ergaster †
- Homo Erectus, etc. †
- Homo sapiens (Mens)
 - Ondersoort: Homo sapiens idaltu †
 - Ondersoort: Homo sapiens diluvialis † (Cro-magnonmens)
 - Ondersoort: Homo sapiens sapiens (Moderne mens)
 - Ondersoort: Homo sapiens aspergerianis (Autistische mens)

Wat opvalt is dat alle soorten uitgestorven zijn, op Homo Sapiens Sapiens na. En dat is vreemd, want van alle andere diersoorten die er op aarde rondlopen zijn er vele ondersoorten die naast elkaar bestaan, bijvoorbeeld voor beren: bruine beer, grizzlybeer, lippenbeer, ijsbeer, pandabeer. Ze leven allemaal naast elkaar. Waarschijnlijk is er een meer sinistere reden dat al onze neven en achterneven uitgestorven zijn. Daarom is het een beetje tricky om jezelf tot ondersoort uit te roepen.

Argumenten voor het bestaan van Homo Sapiens Aspergerianis

Er zijn een aantal argumenten te noemen waarom autismen eerder een ondersoort is dan een stoornis:

1. Autisme is in hoge mate erfelijk, het is duidelijk een genetische variant, dat wil zeggen ander DNA.
2. Het is een evolutionair gezien levensvatbare variant, gezien dat Homo Sapiens Aspergerianis de "survival of the fittest"-test doorstaan heeft. Alleen het feit dat er nog steeds Aspergermensen zijn, toont dit al aan.
3. Mensen met autisme hebben een anders gestructureerd brein. Het brein is groter en heeft meer verbindingen. Ondersoorten bij het genus homo worden o.a. ingedeeld naar breinvolume.
4. Pervasiviteit: het autisme beïnvloedt alle aspecten van het leven. Het levert dus een totaal ander mens op. Het is niet zo dat er een klein deel "stuk" is, alles is anders.
5. Er is niet één (defect) gen dat autisme veroorzaakt. De autismegenen zijn er velen en ze zitten verspreid over het hele genoom. Dat is wat je verwacht bij een andere soort.

Maar ook hierbij geldt net als bij alle andere verhalen dat het niet uitmaakt hoe waarschijnlijk of waar een verhaal is. Als je er maar met genoeg mensen in gelooft, dan werkt het voor je.

Hoe ziet de Homo Sapiens Aspergerianis er uit?

Nu we Homo Sapiens Aspergerianis juist getypeerd hebben als een ondersoort hoeven we ons dus niet meer te zien als een gemankeerde Homo Sapiens Sapiens en hoeven we ons daar ook niet meer mee te vergelijken. Vanuit deze visie kunnen we een nieuw beeld schetsen van ons zelf.

De Homo Sapiens Aspergerianis is een mens met de volgende mentale kenmerken:

- Kwaliteitsbewust
- Helder denken in emotionele situaties
- Perfectionisme
- Onverstoorbaarheid
- Zelfstandigheid
- Visualisatievermogen
- Geheugen voor feiten
- Patronen zien
- Objectiviteit
- Betrouwbaarheid
- Logica
- Oog voor detail
- Technisch inzicht
- Nauwkeurigheid
- Directheid
- "Out of the box" denken
- Rationaliteit
- Loyaliteit
- Planmatig werken

- Verantwoordelijkheidsgevoel
- Authenticiteit
- Eerlijkheid

De medische kenmerken zijn:

- verschillen in genoom
- groter breinvolume
- meer synapsen per volume-eenheid t.o.v. Homo Sapiens Sapiens.

Een gevolg hiervan is onder andere dat de Aspergermensen minder last heeft van de ziekte van Alzheimer. Hij heeft meer synapsen om te beginnen, dus er kan wat meer uitvallen voordat het merkbaar wordt.

Zolang DNA, relatief breinvolume en synapsdichtheid nog niet goed gemeten kunnen worden, kunnen een paar eenvoudige testen uitgevoerd worden om te meten of iemand in staat is tot drie belangrijke activiteiten van de Aspergermensen:

1. functionele sociale interactie
2. specifieke interesses
3. hyperfocus

Dat wil zeggen dat de proefpersoon in staat moet zijn om informatie over te dragen zonder sociale franje, dus zonder loos gebabbel over het weer en de kinderen (functionele sociale interactie), zich moet kunnen verdiepen in een klein aspect van het leven, maar dan wel heel diep (specifieke interesses) en in staat moet zijn alles om zich heen te vergeten om zich alleen op de taak te concentreren (hyperfocus).

Dit zijn zaken die door de DSM-V onterecht op negatieve wijze verwoord zijn als:

- tekorten in sociale communicatie en sociale interactie
- beperkte, repetitieve patronen van gedrag, interesses of activiteiten

Maar dat komt natuurlijk alleen omdat de DSM-V er van uitgaat dat NT-gedrag de norm is.

Waarom is er al 12.000 jaar zoiets als de Homo Sapiens Aspergerianis?

Veel mensen met autisme hebben moeite met het vinden van zin voor hun bestaan in deze maatschappij. Wat is nu het nut van dat brein vol met synapsen waar je ook flink overprikkeld van kunt raken in deze wereld?

Er bestaan echter al 12.000 jaar Aspergermensen en waarschijnlijk wel langer. De evolutie had toch al lang korte metten met ze gemaakt moeten hebben, als ze geen nut hadden? En ik denk dat dit niet gebeurd is omdat Aspergermensen wel degelijk nut hebben voor de gemeenschap. Wie anders kan het

geduld opbrengen om uren aaneen op een steen te slaan tot de perfecte handbijl is gevormd? Of wie dacht genoeg buiten de box om de pijn en boog uit te vinden? Vast een Aspergermens!

Ik stel daarom: Misschien is de functie van de Aspergermens wel... af en toe een briljant persoon voortbrengen die de mensheid een stukje verder brengt door zijn/haar bijzondere product/idee/verhaal in de wereld te zetten.

Hoe zou de wereld van Homo Sapiens Aspergerianis er uit kunnen zien?

Het is natuurlijk een onderwerp dat nog in de kinderschoenen staat, maar ik heb alvast wat nagedacht over een wereld waarop de Aspergermens zijn eigen stempel drukt. Hier mijn gedachten over zorg en werk.

Bij **zorgverlening** geldt het egalitair principe. In die zin dat iedereen er recht op heeft om gezond te mogen leven. Er is dus de norm van de gezonde mens. Wanneer afgeweken wordt van de norm, dan springt het zorg-systeem in actie om de persoon weer terug te brengen tot die norm. Er zijn daarbij globaal twee werkwijzen: compenseren of repareren. Als voorbeeld: Wanneer je slecht ziet dan kun je dat repareren met een ooglaserverhandeling of compenseren met een bril.

Bij autisme is er een breed scala aan correctie- en compensatiemethoden en -middelen ontwikkeld:

- Behandeling-therapie
 - Psychoeducatie
 - Cognitieve GedragsTherapie
- Behandeling-medicatie (comorbiditeiten)
 - Methylfenidaat
 - Antipsychotica
 - Antidepressiva
- Begeleiding
 - Luisteren
 - Scholen/inzicht geven
 - Prompten
 - Overnemen
- Mantelzorg
 - Luisteren
 - Prompten
 - Overnemen
- Lotgenotencontact
- Technische oplossingen (drukvest, apps, Artificial Intelligence)

Maar als je dat kritisch bekijkt dan kun je er vraagtekens bij zetten of dit allemaal wel iets voorstelt in het licht van Homo Sapiens Aspergerianis.

Psychoeducatie is vertellen wat de NT-wetenschappers denken over autisme. Niet wat de Aspi's over zichzelf denken. Cognitieve GedragsTherapie is een manier om kritisch na te denken over je eigen denken. Altijd nuttig, maar niet erg specifiek voor autisme. De medicatie is alleen voor de problemen die je naast je autisme krijgt en niet voor het autisme zelf. Professionele begeleiding en mantelzorg helpen je om te functioneren in een NT-maatschappij, maar daar zit het eigenlijke probleem, want die maatschappij is nogal autisme-onvriendelijk geworden. Lotgenotencontact is een denigrerende manier om te zeggen dat we graag onder ons zijn. En technische oplossingen zijn aardig, maar ook bedoeld om te kunnen overleven in een NT-maatschappij.

We moeten dus een geheel nieuw denkkader ontwikkelen voor Homo Sapiens Aspergerianis en zorgverlening. Ik doe een poging.

Eerst moeten we definiëren hoe de gezonde Homo Sapiens Aspergerianis er eigenlijk uitziet. Gezondheidszorg vergelijkt de persoon met de "gezonde" norm. Maar het is dan wel de gezonde norm van Homo Sapiens Sapiens, die ik even de NT-norm noem. Als eigen soort hebben wij een eigen norm voor gezondheid nodig. De AS-norm is dan de "Gezonde autistische mens". Een gezonde Homo Sapiens Aspergerianis is conform de AS-norm. Homo Sapiens Sapiens mensen wijken af van deze norm, maar dat is geen probleem want die hebben hun eigen NT-norm. Hierbij moeten we de context ook niet vergeten. We moeten onderscheid maken tussen functioneren in "Aspergerland" en functioneren in "NT-land".

Om de norm voor geestelijke gezondheid voor Aspi's te formuleren doe ik een eerste poging. Ik introduceer daarvoor de volgende begrippen:

- Welprikkeld
- Zelfkennend
- Autoprompted

Met **Welprikkeld** bedoel ik dat de gezonde Aspi niet onderprikkeld en niet overprikkeld is, maar iets er tussen in en dat hij/zij beschikt over een prikkelbeheersysteem om dit zo te houden.

Zelfkennend is een term die ik wil gebruiken voor het bewustzijn van het feit dat hij/zij tot een andere soort behoort en wat dat betekent voor het leven en de verhouding tot de NT-wereld. Hierdoor is de Aspi zelfbewust en zelfverzekerd.

De term **Autoprompted** betekent dat de Aspi beschikt over een mechanisme om zelfstandig beslissingen om te zetten in acties.

Dit is een eerste aanzet met ideeën over gezondheidszorg en hier moet nog veel over nagedacht worden.

Met betrekking tot **werk** heb ik nagedacht hoe je inkomen en inkomenszekerheid zou kunnen organiseren als Aspergermens.

Ik stel hier weer een nieuwe term voor: **Fiep-projectontwikkeling**.

Een Fiep is een preoccupatie waar een Aspi met hyperfocus aan kan werken. Bij Fiep-projectontwikkeling wordt de Aspi in de gelegenheid gesteld om zich volledig aan de Fiep te wijden. Hiervoor wordt een support-organisatie ontwikkeld, die alle andere levensfuncties daaromheen regelt. De Fiep wordt hierbij ontwikkeld tot een commerciële optie. Een voorbeeld is Jelle die kan leven van zijn Fiep knikkerbanen (knikkerbaan.nl).

Voor inkomenszekerheid zouden we er aan kunnen denken om een eigen systeem van basisinkomen te creëren waarbij de rijke Aspi's wat in de pot doen voor de Aspi-gemeenschap.

Ook hier geldt dat er nog veel over nagedacht moet worden, maar misschien mag ik jullie daar volgend jaar mee vermaken en inspireren.

Roland Angenent, Arnhem, 13 oktober 2018